

Odůvodnění žádosti o výjimku podle čl. 6 odst. 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou (dále jen „Nařízení“)

Verze s vyznačeným obchodním tajemstvím

1 Předmět žádosti o udělení výjimky podle čl. 6 odst. 9 Nařízení

V současné době nakupuje ČEPS, a.s. (dále jen „ČEPS“) regulační zálohu o maximálním objemu 1530 MW (jedná se o součet kladné i záporné regulační zálohy). Regulační zálohu tvoří tyto služby výkonové rovnováhy (dále jen „SVR“) aFRR+, aFRR-, mFRR15+, mFRR15- a mFRR5 (od 1. 4. 2022 jsou to standardní produkty aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR- a specifický produkt mFRR5). Služba výkonové rovnováhy FCR (automatická regulace frekvence) regulační zálohu netvoří, jelikož aktivací FCR nevzniká regulační energie. Služba FCR není předmětem žádosti o výjimku dle čl. 6 odst. 9. Nařízení. Maximální hodnota regulační zálohy 1530 MW je dána zejména povinností ČEPS pokrýt největší potenciální incident, ke kterému může v elektrizační soustavě ČR dojít. Tímto incidentem je výpadek bloku jaderné elektrárny Temelín s výkonem cca 1080 MW. Pokud by k takovému výpadku došlo, je nezbytné jej okamžitě nahradit kladnou regulační zálohou. Pro roky 2020, 2021 a Q1/2022 bylo zajištěno přibližně 70 % objemu regulační zálohy prostřednictvím dlouhodobých výběrových řízení v souladu s rozhodnutím ERÚ, od 1. 4. 2022 je zajištěno přibližně 60 % objemu standardních produktů regulační zálohy a 60 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy prostřednictvím dlouhodobých výběrových řízení v souladu s rozhodnutím ERÚ. Zbývající část regulační zálohy je v souladu s Nařízením nakupována na denním trhu.

Pro rok 2023 nemá ČEPS obstaranou žádnou regulační zálohu.

Rozsah výjimky vychází z níže uvedené analýzy dopadů výjimky na provozní bezpečnost a hospodářský užitek, ze kterých je zřejmé, že pro konečné zákazníky a ČEPS je nejvýhodnější využít celého rozsahu, pro který Nařízení umožňuje výjimky udělit. V případě udělení výjimky bude maximálně 60 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a maximálně 70 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy obstaráno v rámci dlouhodobých výběrových řízení. Zbývající část regulační zálohy ve výši minimálně 40 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a minimálně 30 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy bude nakupována na denním trhu.

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

Požadavky Nařízení na objemy regulační zálohy, které je možné nakoupit na dlouhodobější bázi a na denním trhu, tak budou splněny.

Rozdělení produktů regulační zálohy	
Standardní produkty regulační zálohy	aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR-
Všechny produkty regulační zálohy	aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR-, mFRR5

Tabulka 1: Rozdělení produktů regulační zálohy

Tento způsob nákupu regulačních záloh, po případném udělení předmětné výjimky, dává ČEPS v rámci daných možností největší prostor pro zajištění potřebného objemu regulačních záloh a bezpečnosti provozu přenosové soustavy (viz k tomu v podrobnostech dále v tomto odůvodnění).

2 Analýza dopadů výjimky z Nařízení na bezpečnost dodávek

2.1 Dimenzování

ČEPS stanovuje objem regulačních záloh na základě požadavků daných nařízením Komise (EU) 2017/1485 ze dne 2. srpna 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro provoz elektroenergetických přenosových soustav.

V kladném směru objem regulačních záloh stanovuje největší potenciální incident, kterým je výpadek největšího bloku v ES ČR – tedy 1080 MW jaderné elektrárny Temelín.

V záporném směru je objem regulačních záloh stanoven na základě pozorovaných odchylek soustavy v minulém období, tak aby obstarané zálohy pokryly alespoň 99 % z nich. ČEPS od roku 2021 využívá pravděpodobnostní stanovení těchto záloh, proto se jejich potřeba v průběhu jednotlivých měsíců a hodin liší. Maximální hodinová hodnota potřebného záporného výkonu je v současné době pro rok 2023 očekávána ve výši 450 MW. V méně exponovaných hodinách pak může klesat i na hranici 300 MW.

ČEPS zároveň na základě rozdílů mezi čtvrt hodinovými a minutovými odchylkami a pravděpodobnosti jejich výskytu určuje minimální velikost obstarané aFRR+ a aFRR- s tím, že zbylý výkon v daném směru je v rámci nákupu na denním trhu substituován. Z tohoto důvodu předpokládá ČEPS v této žádosti o udělení výjimky maximalizaci nákupu standardních produktů, tak aby mohla využívat nákladově efektivní substituci služeb v maximální možné míře.

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

2.2 Současný stav modulů a IT nástrojů pro nákup regulačních záloh

---

ČEPS při nákupu regulační zálohy využívá obchodní portál MMS, ve kterém byl k 1. 1. 2020 spuštěn nový modul „denní trh“ pro zajištění nákupu regulační zálohy na denní bázi. Pro potřeby dlouhodobých výběrových řízení je historicky implementován modul elektronická výběrová řízení, který umožňuje spolupráci s optimalizačním nástrojem Lancelot PVŘ, ve kterém jsou dlouhodobá výběrová řízení vyhodnocována.

Modul denní trh

V rámci implementace nového modulu pro denní trh byly nově nastaveny procesy denního nákupu s ohledem na výrazně vyšší nakupovaný objem SVR. Poskytovatelé mohou podat nabídku na celý den nebo na jednotlivé hodiny v průběhu dne, popř. jakákoliv kombinace hodin v průběhu dne. Modul byl dále v rámci minimalizace rizik rozšířen o dodatečné záložní procesy a nyní má toto základní časování:

- 1. kolo denního trhu s uzávěrkou podávání nabídek 8:45 D-1.
  - Standardní proces nákupu regulační zálohy na denní bázi.
- 2. kolo denního trhu s uzávěrkou podávání nabídek 9:45 D-1.
  - Záložní proces nákupu regulační zálohy v případě, že nebyla v 1. kole denního trhu uspokojena poptávka ČEPS.
- Přímé oslovení poskytovatelů do 10:45 D-1, případně dle potřeby i později.
  - Nouzový proces nákupu regulační zálohy v případě, že poptávka ČEPS nebyla uspokojena v rámci 1. a 2. kola denního trhu.

Kritickými aspekty těchto procesů jsou časové hledisko a zajištění dostatečného objemu regulační zálohy v jednotlivých službách při minimalizaci celkových nákladů.

V roce 2021 ČEPS přistoupila ke změně modelu nákupu na denním trhu. ČEPS začala zveřejňovat kromě poptávky po konkrétních službách i poptávky pro jednotlivé „směry“ FRR+ (aFRR+, mFRR+, mFRR5) a FRR- (aFRR-, mFRR-). Poptávka zveřejněna v daném směru umožňuje ČEPS substituce služeb v daném směru a jediné hledisko je v tomto případě cena. Díky tomuto kroku může poptávku po daném směru pokrýt jakýkoliv poskytovatel certifikovaný na službu v daném směru. Tím došlo k významnému tlaku na samotné poskytovatele, protože došlo ke zvýšení konkurence při pokrývání poptávky.

Na základě zkušeností eviduje ČEPS rozvojové požadavky na úpravu obchodního portálu MMS, které se průběžně realizují, včetně robustnosti záložních procesů, které již byly několikrát využity. Kromě minimalizace provozních rizik ČEPS v úzké spolupráci s

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

---

poskytovateli sbírá i jejich podněty pro zvýšení uživatelského komfortu. ČEPS současně intenzivně pracuje na zvýšení likvidity trhu s regulační zálohou.

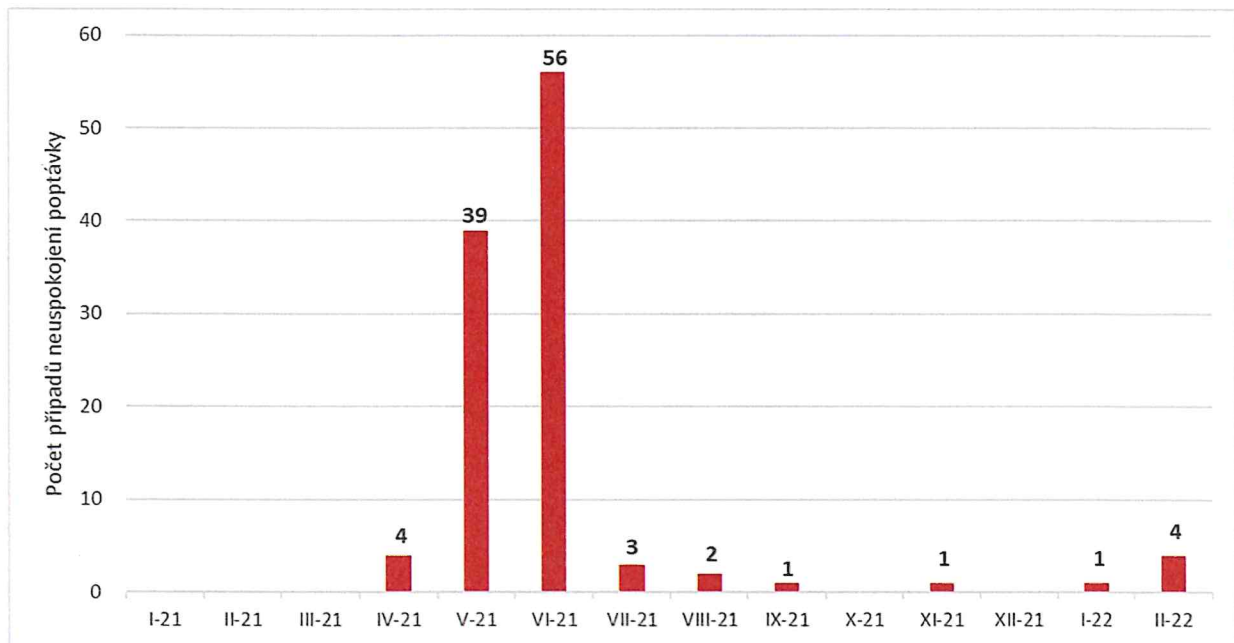
2.3 Dopady nákupu regulační zálohy na provozní bezpečnost

Cena silové elektřiny má výrazný dopad na likviditu a cenu nabídek na denním trhu se SVR. V případě vysokých cen silové elektřiny je pro poskytovatele výhodnější svůj volný výkon prodat na trzích se silovou elektřinou a neúčastnit se denního trhu se SVR. Případně na denním trhu se SVR zvyšují cenu prodávané zálohy. Naopak v období, kdy je cena silové elektřiny nízká, poskytovatelé často přistupují k odstavení svých energetických zařízení, protože provoz za nízké ceny silové elektřiny a prodej zbylého výkonu pro regulační zálohu pro ně není výhodný.

Výše uvedené situace pro ČEPS představují významné bezpečnostní riziko nepokrytí poptávky regulační zálohy.

S ohledem na změny v energetice, vysoké ceny energetických komodit, dopady probíhajícího válečného konfliktu na Ukrajině, COVID-19 a ekonomický pokles je za rizikové období možné považovat jakoukoliv část roku. V období s nízkou cenou silové elektřiny a vysokou cenou emisních povolenek zaznamenala ČEPS znatelně nižší nabízený objem regulační zálohy zejména v záporných službách. Při poskytování těchto služeb většina energetických zařízení musí být v provozu na určitý minimální výkon, aby mohla tyto služby poskytovat. Poskytovatelé ovšem často energetická zařízení vlivem nízkých cen silové elektřiny raději odstavují, než aby provozovali své energetické zařízení se ztrátou. Odstavená zařízení pak nenabízejí ani kladné služby a ČEPS zaznamenává nedostatek nabídek ve všech SVR. V provozu zůstávají jen zařízení s již v minulosti uzavřenými smluvními závazky, které nelze realizovat jinak (např. v topné sezoně teplárenské provozy a jednotky se sjednanými dlouhodobými kontrakty na poskytování SVR). Převládá tedy přímé ekonomické rozhodování a jednotliví poskytovatelé nejsou žádným způsobem motivováni udržovat svá energetická zařízení v provozu pouze za účelem účasti na denním trhu se SVR. Riziko nepokrytí poptávky je ještě více umocněno během konce teplárenské sezóny, cenovými výkyvy (povolenky, cena silové elektřiny) a v období plánovaných odstávek (viz Obrázek 1). Kvůli výše zmíněným vlivům docházelo a lze předpokládat, že i bude nadále docházet k riziku nepokrytí poptávky na denním trhu se SVR.

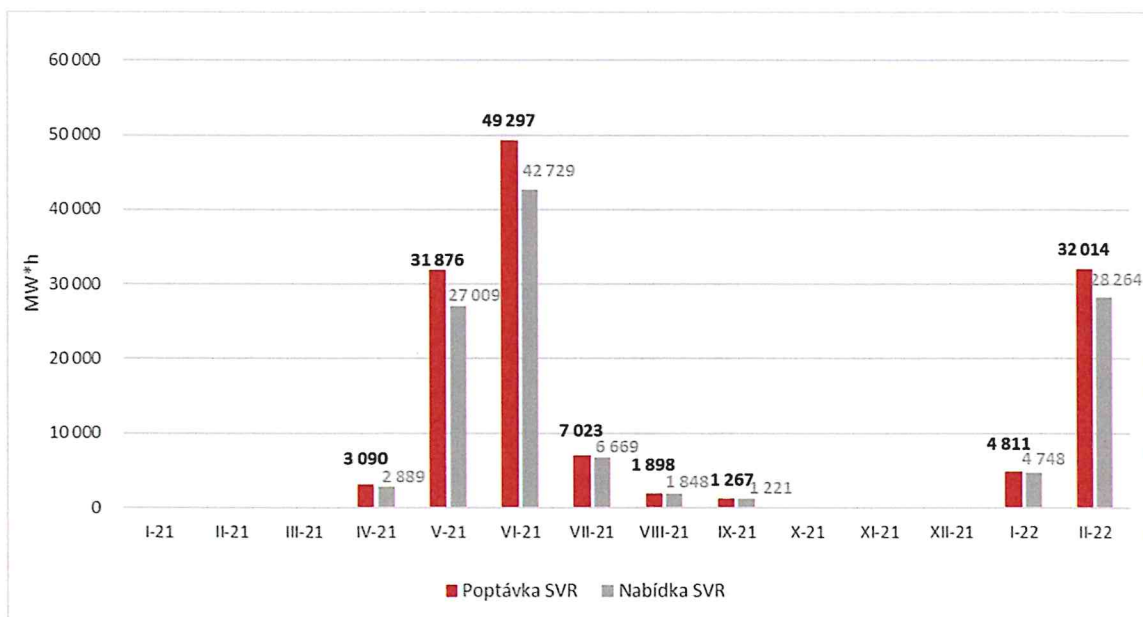
Obrázek 1 - Počet případů s neuspokojenou poptávkou po SVR v období leden 2021 – únor 2022

Graf výše (Obrázek 1) uvádí počet případů, kdy nebyla uspokojena poptávka ČEPS pro jednotlivé SVR. V rámci jednoho dne může dojít k nepokrytí poptávky více služeb. Větší nárůst nepokrytí poptávky lze pozorovat od dubna do června, tento jev si lze vysvětlit v první řadě nízkou cenou silové elektřiny spojenou s nízkou spotřebou. Větší odstávování zdrojů bylo pravidelně pozorováno převážně v letních měsících, z důvodu technologických odstávek. Důkazem je i vysoký počet případů s nedostatečnou nabídkou regulační zálohy v červnu 2021.

Graf (Obrázek 2) následně ilustruje objem nepokrytí poptávky po SVR v podobě poptávané a nabízené regulační zálohy agregované pro jednotlivé měsíce.

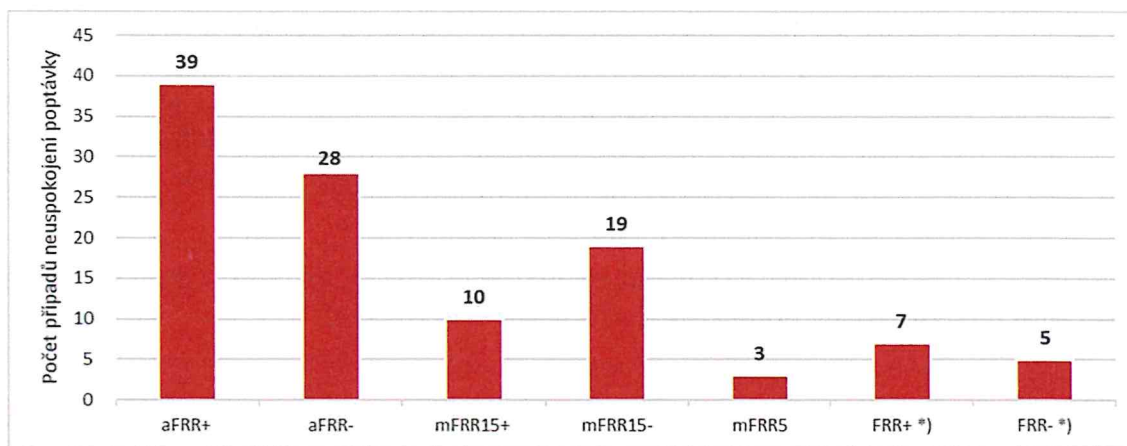
VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

Obrázek 2 - Přehled nepokryté poptávky po SVR v období leden 2021 – únor 2022

Na následujícím grafu (Obrázek 3) je ilustrovaná neuspokojená poptávka podle jednotlivých služeb a směrů zavedených od 1. 7. 2021.

Obrázek 3 – Počet případů s neuspokojenou poptávkou dle typu SVR v období leden 2021 – únor 2022

*) Od 1.7.2021 došlo ke změně strategie nákupu SVR, který nově probíhá pro směr

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

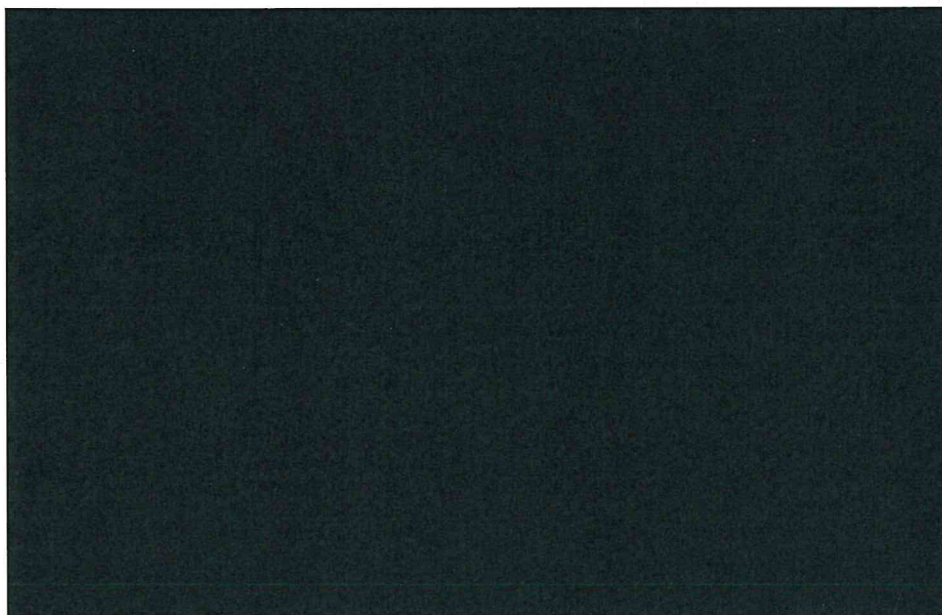
ČEPS v mimořádně rizikových situacích využívá i záložní principy zajištění bezpečnosti přenosové soustavy, jejichž charakter, již ovšem není tržní. Jedná se o přímé oslovení poskytovatelů (při nezajištění dostatečného objemu z denního trhu) a v případě mimořádné situace je ČEPS připravena přistoupit i k vynucení provozu v souladu s platnou evropskou i českou legislativou.

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

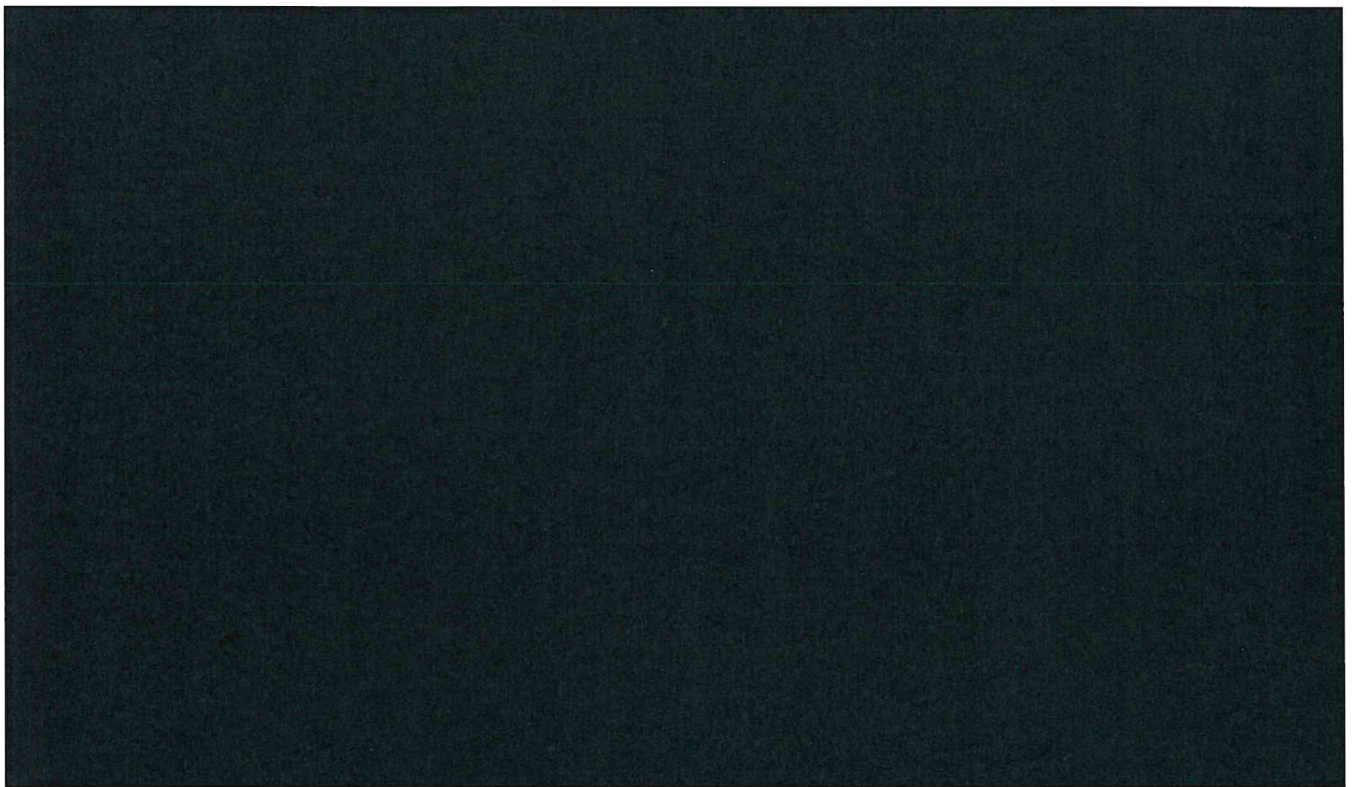
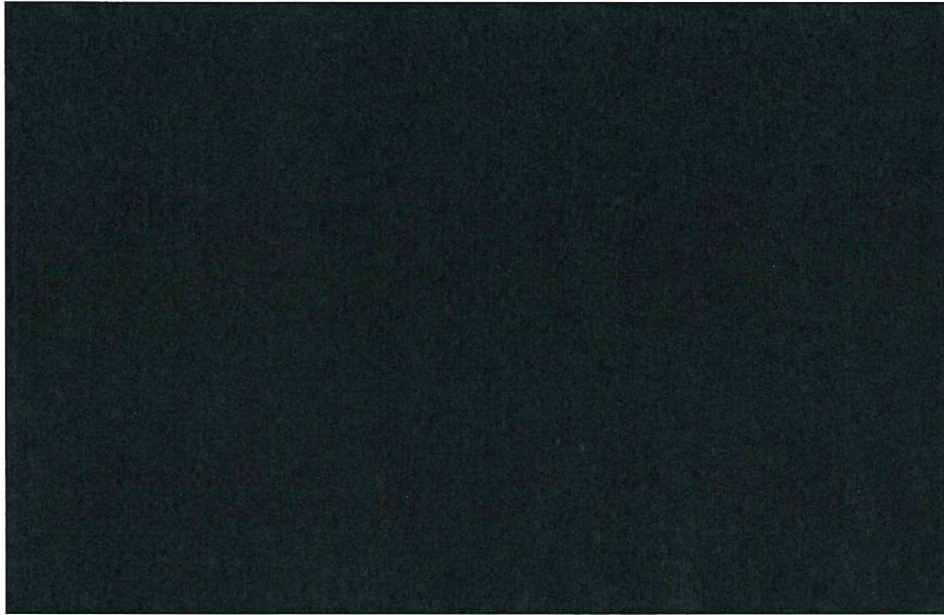

3 Analýza dopadů výjimky z Nařízení na hospodářský užitek

V současné době zaručuje kombinace dlouhodobých a krátkodobých nákupů relativně stabilní prostředí pro stávající i nové poskytovatele, kteří jsou díky jistotě v plánování svých výnosů ochotní nabízet nižší ceny v dlouhodobých kontraktech. Jak je patrné z hodnot v níže uvedených tabulkách 2 a 3 **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**, ceny vysoutěžené v dlouhodobých kontraktech (DK) jsou výrazně nižší než ceny na denním trhu (DT).

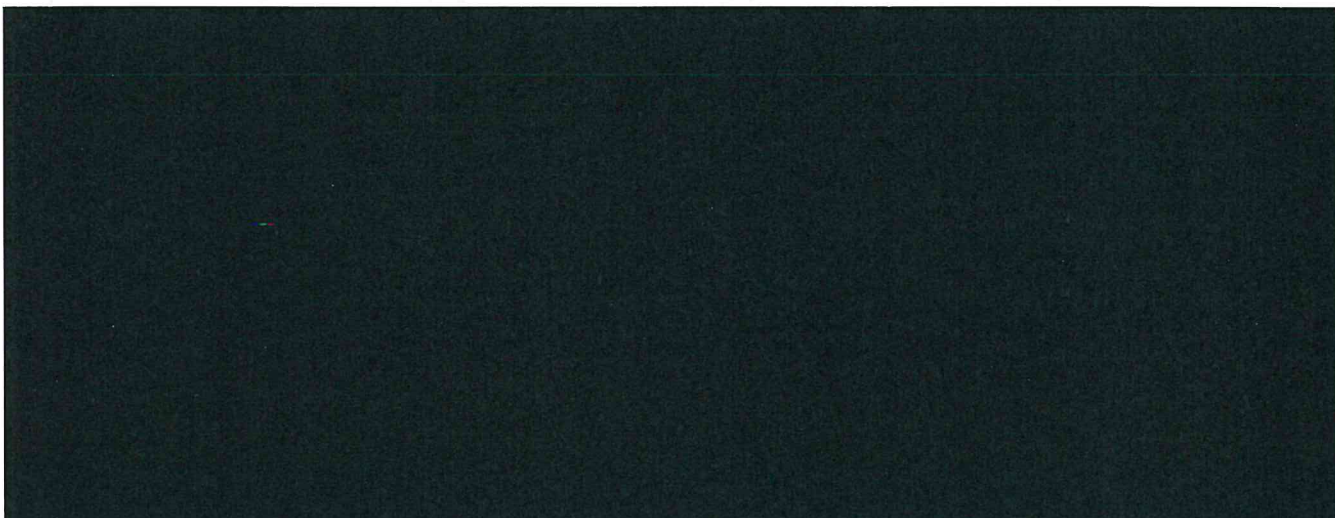
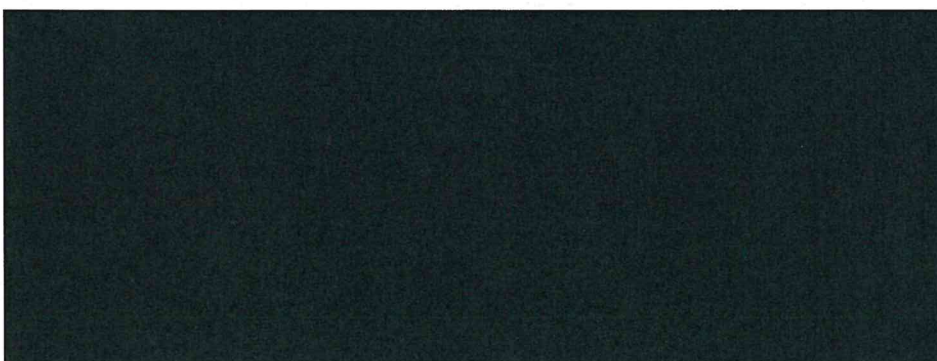

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

S ohledem na vše uvedené lze předpokládat, že udělení výjimky na obstarání maximálně 60 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a maximálně 70 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy v rámci dlouhodobých výběrových řízení bude mít výrazný potenciál snížit náklady na nákup SVR, a tedy zvýšit celkový hospodářský užitek. Náklady na obstarávání regulační zálohy mají přímý dopad do cen elektrické energie hrazené koncovými zákazníky v podobě platby za systémové služby (dále jen „SyS“) a případné další zvýšení nákladů na SVR bude zahrnuto do jejich cen.

4 Mezinárodní hledisko

4.1 Standardní produkty regulační zálohy

Nařízení Komise (EU) 2017/2195 ze dne 23. listopadu 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro obchodní zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice (dále jen „EB GL“) zmiňuje standardní produkty jako harmonizované produkty výkonové rovnováhy definované všemi provozovateli přenosové soustavy za účelem výměny SVR. EB GL v čl. 25 odst. 2 ukládá všem provozovatelům přenosových soustav vypracovat do dvou let od vstupu EB

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

GL v platnost návrh seznamu standardních produktů regulačních záloh. Ke schválení návrhu došlo 24. 1. 2020. ČEPS začne používat standardní produkty pro regulační zálohu v souladu s Pravidly provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby od 1. 4. 2022.

4.2 Účast ČEPS na zahraničních dobrovolných výměnách regulační zálohy

---

ČEPS je za účelem posilování konkurenčního prostředí aktivně zapojena do přípravy a následné implementace metodik pro stanovení přeshraničních přenosových kapacit pro výměnu a sdílení regulačních záloh dle čl. 40 a 41 EB GL v rámci ENTSO-E a regionu pro výpočet kapacit Core. V současnosti již probíhají diskuse se zahraničními partnery nad možnostmi výměny regulačních záloh při respektování platné legislativy.

ČEPS se připravuje na zapojení do mezinárodní spolupráce na nákup služby FCR, která není součástí regulační zálohy. Zapojení do tohoto projektu bude uvedeno i v plánované úpravě Kodexu PS – část II. – Podpůrné služby. ČEPS využije získané zkušenosti z tohoto projektu i pro zapojení do mezinárodní spolupráce nákupu služeb aFRR+ a aFRR-, která se v současné době formuje.

5 Změny trhu se SVR

Za účelem zmírnění výše uvedených dopadů ČEPS intenzivně pracuje na zvýšení atraktivity a likvidity denního trhu prostřednictvím úpravy podmínek pro možnost působit na trhu se SVR. V současné době probíhá aktualizace Pravidel provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby, která pro rok 2023 umožní:

- využití baseline (proměnlivého bázového bodu) při poskytování SVR,
- modularitu agregačního bloku,
- typovou certifikaci.

Cílem těchto změn je zvýšení počtu poskytovatelů a zvýšená celková likvidita trhu s regulační zálohou. Tato opatření by měla vést k omezení výše popsaných negativních dopadů nákupu regulační zálohy na denním trhu.

Kromě zmiňovaných změn Pravidel provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby ČEPS analyzuje další možné změny, které by měli příznivý dopad na cenu regulační zálohy:

- nastavení dělitelnosti jednotlivých nabídek,
- zavedení 4 hodinových nabídek na DT.

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

---

6 Závěr

Udělení výjimky je pro ČEPS klíčové jak z pohledu plnění svých zákonných povinností spočívajících v zajištění bezpečného, spolehlivého a efektivního provozu elektrizační soustavy (resp., slovy Nařízení, zajištění bezpečnosti dodávek), tak i z hlediska hospodářského užitku a zajištění funkčního trhu s regulační zálohou.

Neudělení výjimky pro ČEPS (a potažmo ČR) představuje provozní rizika, která mohou vyústit v nepokrytí potřeb regulační zálohy a častější využívání netržních principů při zajišťování výkonové rovnováhy.

